

Evaluatie Uit het Krijt

*onderzoek naar de meerwaarde van het het in een keer aflossen van schulden tot €5.000
door de Regenboog Groep*

Author(s)

Muda, Jessica; Hees, Sofie; van Kempen, Ilse; van Geuns, Roeland

Publication date

2022

Document Version

Final published version

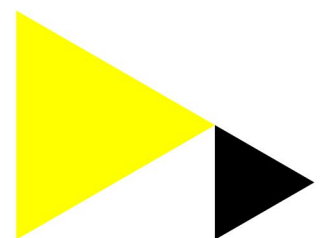
License

CC BY-ND

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):

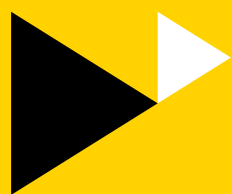
Muda, J., Hees, S., van Kempen, Il., & van Geuns, R. (2022). *Evaluatie Uit het Krijt: onderzoek naar de meerwaarde van het het in een keer aflossen van schulden tot €5.000 door de Regenboog Groep.*

General rights

It is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), other than for strictly personal, individual use, unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

Disclaimer/Complaints regulations

If you believe that digital publication of certain material infringes any of your rights or (privacy) interests, please let the Library know, stating your reasons. In case of a legitimate complaint, the Library will make the material inaccessible and/or remove it from the website. Please contact the library: <https://www.amsterdamuas.com/library/contact>, or send a letter to: University Library (Library of the University of Amsterdam and Amsterdam University of Applied Sciences), Secretariat, Singel 425, 1012 WP Amsterdam, The Netherlands. You will be contacted as soon as possible.

Evaluatie Uit het Krijt

Onderzoek naar de meerwaarde van het in een keer aflossen van schulden tot €5.000 door de Regenboog Groep.

Auteurs

Jessica Muda
Sofie Hees
Ilse van Kempen
Roeland van Geuns

Afdeling

Lectoraat Armoede Interventies / Amsterdams Kenniscentrum voor Maatschappelijke Innovatie

Datum

Oktober 2022

2022 Copyright Hogeschool van Amsterdam

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door print-outs, kopieën, of op welke manier dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de Hogeschool Amsterdam.

Inhoudsopgave

1. Inleiding	5
1.1 Inleiding	5
1.2 Context	5
2. Methode	7
2.1 Hoofdvraag en deelvragen	7
2.2 Onderzoeksactiviteiten	7
3. Interventiebeschrijving	9
3.1 Interventiebeschrijving van Uit het Krijt	9
3.1.1 Doelen	9
3.1.2 Doelgroep	9
3.1.3 Werkwijze	9
Stap 1: Aanmelding	9
Stap 2: Bespreking in de selectiecommissie	10
Stap 3: Intakegesprek	11
Stap 4: Aflossen van de schulden	11
Stap 5: Nazorg	11
3.2 Kosten van Uit het Krijt	12
4. Achtergrondkenmerken	13
4.1 Aantal casussen	13
4.2 Doorverwijzers	14
4.3 Kenmerken deelnemers	15
4.3.1 Leeftijd	15
4.3.2 Inkomstenbron	15
4.3.3 Woonsituatie	16
4.3.4 Huishoudsamenstelling	16
5. De meerwaarde van Uit het Krijt volgens de betrokken hulpverleners	17
5.1 Ervaringen van het projectteam (de 'selectiecommissie')	17
5.2 Ervaringen van doorverwijzers	18
6. Ervaringen van deelnemers	20
6.1 Verloop van de deelname	20
6.2 Impact van Uit het Krijt	21
6.3 Positieve en negatieve kanten van de aanpak	22

7. Resultaten	23
7.1 Schulden	23
7.2 Huisvesting	23
8. Casuïstiekbespreking met niet-betrokken schuldhulpverleners	24
8.1 Casus 1 (voorbeeld – zie ook bijlage 1)	24
8.2 Reacties van de schuldhulpverleners/sociaal raadslieden	25
9. Conclusie	26
10. Discussie en aanbevelingen	28
10.1 Reactie Ombudsman	28
10.2 Aanbevelingen	29
Literatuurlijst	30
Bijlage 1. Casus 2, 3 en 4	31

Inleiding

1.1 Inleiding

Kunnen we dak- en thuislozen en mensen in (sociale) armoede met relatief kleine schulden niet helpen door die direct af te lossen, voordat de schulden verder oplopen en de mensen verder afglijden? Die vraag stelde de Regenboog Groep zichzelf in een zoektocht naar oplossingen voor het terugdringen van het grote aantal mensen met problematische schulden. Als antwoord daarop introduceerde de Regenboog Groep in 2019 het project Uit het Krijt.

In deze in eerste instantie kleinschalige aanpak kunnen hulpverleners in het sociaal domein, voornamelijk maatschappelijk werkers, cliënten aandragen voor een aflossing van schulden tot €5.000 op basis van een aantal voorwaarden. Van belang is bijvoorbeeld dat er geen sprake is van een repeterend schuldenpatroon, dat de cliënt gemotiveerd is en dat het aflossen van de schulden een doorbraak veroorzaakt waardoor diegene weer voor langere tijd (schuldevrij) verder kan. Als aan de toelatingscriteria wordt voldaan wordt de schuld overgenomen en in één keer afgelost, zo mogelijk na onderhandeling met de schuldeisers. In het jaar na het aflossen wordt persoonlijke nazorg geboden door de maatschappelijk werker en/of een vrijwilliger van de Regenboog Groep.

Het lectoraat Armoede Interventies aan de Hogeschool van Amsterdam was geïnteresseerd in de toegevoegde waarde van het project Uit het Krijt en heeft daarom De Regenboog Groep aangeboden het project te evalueren. De Regenboog Groep heeft dit aanbod dankbaar geaccepteerd. Voor u ligt het rapport van deze evaluatie.

1.2 Context

Zo'n 7,6% van de huishoudens in Nederland heeft te maken met geregistreeerde problematische schulden¹. In Amsterdam speelt dit meer dan gemiddeld in het land. Daarnaast lopen er Nederlanders en Amsterdammers rond die nog geen problematische (geregistreeerde) schulden hebben maar wel een verhoogd risico daarop. Bijvoorbeeld vanwege het verlies van een baan of uit elkaar gaan met een partner, vaak, maar niet altijd, in combinatie met het hebben van een laag inkomen.

Wanneer het iemand niet lukt om een betalingsachterstand of beginnende schuld snel af te lossen komen daar vaak nog boetes, rentes en incassokosten bovenop en wordt het bedrag dat uiteindelijk terugbetaald moet worden steeds groter. Ondertussen kunnen ook op andere plekken schulden ontstaan en verder oplopen in een poging om 'met het ene gat met het andere te dichten'. Er kan dan een neerwaartse spiraal ontstaan die moeilijk nog te doorbreken is. Het uiteindelijke gevolg kan een minnelijke of wettelijke schuldregeling zijn waarbij de schuldeisers nog maar een deel van het bedrag terugkrijgen en de rest wordt kwijtgescholden, terwijl de persoon in kwestie drie jaar lang het deel dat niet is kwijtgescholden terugbetaalt en op de grens van het bestaansminimum leeft.

1 CBS, Dashboard Schuldenproblematiek in beeld, meting op 1-10-2020. Onder geregistreeerde schulden vallen de volgende schulden: schulden bij de belastingdienst, betalingsachterstanden bij DUO, het BKR en Wet Mulder-Boete bij het CJIB, Centraal Curatele en Bewindregister (CCBR), een schuldregeling die geregistreeerd is bij het BKR, wanbetaler zorgverzekeringswet (Zvw), WSNP.

Ondertussen heeft de escalerende schuldsituatie vaak ook andere problemen in het leven van diegene veroorzaakt of verergerd, bijvoorbeeld op het gebied van werk, gezondheid, wonen en sociale contacten. De stress die daarmee gepaard gaat versterkt vaak de neerwaartse spiraal nog verder en laat minder (mentale) ruimte om nog actief te werken aan structurele verbetering van de situatie^{2, 3}.

Gemeenten en maatschappelijke organisaties zetten daarom in op het voorkomen en snel signaleren van (dreigende) problematische schulden, daarbij gesteund door de Rijksoverheid en een toenemend aantal betrokken schuldeisers. In deze context opereert ook De Regenboog Groep met het project Uit het Krijt. Sinds 1 februari 2022 is De Regenboog Groep gecertificeerd lid van de NVVK, de landelijke branchevereniging voor schuldhulpverlening, voor de module Herfinanciering.

2 Mullainathan & Shafir, Schaarste, 2013

3 WRR, Weten is nog geen doen, 2017

2 Methode

2.1 Hoofdvraag en deelvragen

Het lectoraat Armoede Interventies wil met deze evaluatie de resultaten en meerwaarde van Uit het Krijt in kaart brengen. Een tweede doel is om de werkwijze op papier te zetten om deze aan anderen te kunnen presenteren en breder implementeerbaar te maken.

Zodoende is voor deze evaluatie de volgende hoofdvraag geformuleerd:

Hoe werkt de aanpak van Uit het Krijt, waarbij relatief kleine schulden in één keer worden overgenomen en afgelost in combinatie met persoonlijke ondersteuning op maat, en wat is de meerwaarde ervan volgens de deelnemers zelf en volgens vrijwilligers en hulpverleners?

Om deze vraag te kunnen beantwoorden zijn de volgende deelvragen geformuleerd:

1. Hoe ziet de werkwijze van Uit het Krijt eruit en wat is de meerwaarde ervan volgens de betrokken vrijwilligers en hulpverleners? (interventiebeschrijving)
2. Wat is de meerwaarde van deze aanpak volgens de deelnemers?
3. Wat zijn de resultaten van deze aanpak?
4. Wat zou er volgens niet-betrokken hulpverleners (waarschijnlijk) in individuele casussen gebeurd zijn als deze ondersteuning niet was geboden?

2.2 Onderzoeksactiviteiten

Om de werkwijze van Uit het Krijt zo goed mogelijk in kaart te brengen, zijn de volgende stappen ondernomen:

Documentanalyse

Voor een eerste aanzet tot de methodiekbeschrijving is een aantal documenten van de Regenboog Groep geanalyseerd, zoals het projectplan en interne evaluaties. Aanvullend hierop is de projectleider van Uit het Krijt geïnterviewd.

Interviews en observaties met betrokken hulpverleners

Om de werkwijze verder in kaart te brengen voor de beantwoording van deelvraag 1 is eerst geobserveerd bij een bijeenkomst van het projectteam (de 'selectiecommissie') en later een groepsinterview gedaan met de leden van dit team. Twee van de teamleden, de projectleider en de vrijwilligerscoördinator, zijn ook nog apart geïnterviewd.

Verder zijn korte interviews afgenomen met zes verwijzers die een of meer cliënten hebben doorverwezen naar Uit het Krijt. Drie van de zes verwijzers kwamen vanuit de Regenboog Groep zelf, waarvan twee van de afdeling Maatschappelijk Werk en één van de afdeling Informele Zorg. Van de externe verwijzers kwamen er twee van het Leger des Heils en één van de buurtteams.

Analyse registratiegegevens

Om inzicht te kunnen bieden in de output van het project zijn geanonimiseerde registratiegegevens geanalyseerd. Het gaat hierbij onder andere om het aantal deelnemers, de gemiddelde en totale afgepaste schuld en veelvoorkomende schuldeisers. Deze gegevens zijn gebruikt voor de beantwoording van deelvraag 3.

Diepte-interviews met 12 deelnemers

Om de ervaringen van deelnemers in kaart te brengen zijn in totaal 12 diepte-interviews afgenomen met deelnemers van Uit het Krijt. Dit betrof zowel deelnemers waarbij het Uit het Krijt traject nog loopt, als deelnemers waarbij dit traject inmiddels is afgerond. Deze mensen hebben telefonisch of op locatie hun ervaringen gedeeld aan de hand van een aantal vragen. De vragen gingen over het verloop van hun deelname (van aanmelding tot en met nazorg), de impact van Uit het Krijt op hun leven en hun vertrouwen in de reguliere (schuld)hulpverlening en de overheid en de positieve en negatieve kanten van de aanpak. Deze interviews zijn gebruikt voor de beantwoording van deelvraag 2.

Casuïstiekbespreking met niet-betrokken schuldhulpverleners

Om een inschatting te kunnen geven van wat er in de situaties van de deelnemers *waarschijnlijk* was gebeurd als de hulp van Uit het Krijt niet was geboden, is een aantal casussen voorgelegd aan twee schuldhulpverleners en een sociaal raadslid die niet betrokken zijn bij het project. Deze besprekingen zijn gebruikt voor de beantwoording van deelvraag 4.

Ombudsman

Na de oplevering van het eerste conceptrapport is aan de Ombudsman Metropool Amsterdam gevraagd om naar het rapport te kijken en input te geven. De reactie van de Ombudsman is te vinden in hoofdstuk 10.

In dit hoofdstuk wordt deelvraag 1 beantwoord: Hoe ziet de werkwijze van Uit het Krijt eruit en wat is de meerwaarde ervan volgens de betrokken vrijwilligers en hulpverleners? Eerst wordt de achtergrond beschreven van de problematiek waar Uit het Krijt op inspeelt. Dan volgt een methodiekbeschrijving, waarin de werkwijze van Uit het Krijt stap voor stap uiteen wordt gezet.

3.1 Interventiebeschrijving van Uit het Krijt

3.1.1 Doelen

In 2019 stelde Social Finance NL samen met de Regenboog Groep een *Theory of Change* (verandertheorie) op. Daarin formuleerden zij voor Uit het Krijt de volgende doelen op kortere en langere termijn:

Op kortere termijn:

- Deelnemers zijn na deelname schuldenvrij;
- Een verdere opeenstapeling van schulden, en daarmee gepaard gaande sociaalmaatschappelijke problemen wordt voorkomen, evenals de maatschappelijke kosten die daarmee gemoeid zouden zijn;
- De psychische en fysieke gezondheid en het welbevinden van deelnemers is verbeterd.

Op langere termijn:

- (Oud-)deelnemers zijn duurzaam uit de schulden;
- (Oud-)deelnemers zijn financieel zelfredzamer;
- (Oud-)deelnemers participeren meer in sociaal opzicht en in de maatschappij.

3.1.2 Doelgroep

Uit het Krijt richt zich op mensen in (sociale) armoede en (economisch) dak- en thuislozen met (relatief) kleine schulden tot een totaal van maximaal €5.000, en betaalt deze schulden in één keer af. Vaak gaat het om mensen die al bekend zijn bij de Regenboog Groep, zoals mensen met een depressie, een licht verstandelijke beperking of een lichte verslaving. Ook mensen met informele schulden kunnen in aanmerking komen voor de ondersteuning van Uit het Krijt, mits die schulden te bewijzen zijn. In dit onderzoek zijn de cliënten die hebben deelgenomen tussen de start van Uit het Krijt (in 2019) tot aan de start van dit onderzoek, april 2022, meegenomen.

3.1.3 Werkwijze

Stap 1: Aanmelding

Aanmelding voor Uit het Krijt gaat via hulpverleners (in dit rapport verder aangeduid als: *doorverwijzers*), die samen met de cliënt die zij voordragen een aanmeldformulier invullen en naar de projectleider van Uit het Krijt mailen. In het aanmeldformulier wordt gevraagd om een overzicht van inkomsten en uitgaven en de hoogte van de schuld. Een compleet en volledig overzicht van de schulden is van belang voor het in behandeling nemen van de aanmelding.

Uit het Krijt is kleinschalig begonnen en tot op heden is slechts een beperkte groep hulpverleners erbij 'aangesloten'. De hulpverleners die tot nu toe aanmeldingen hebben gedaan waren vooral maatschappelijk werkers en informele zorg medewerkers van de Regenboog Groep, medewerkers van het Leger des Heils en schuldhulpverleners van de buurtteams.

Stap 2: Bespreking in de selectiecommissie

Aanmeldingen worden besproken in de bijeenkomsten van de selectiecommissie. Deze commissie bestaat uit vier vaste leden (de projectleider van Uit het Krijt en drie maatschappelijk werkers van de Regenboog Groep) en komt om de week bijeen. Elke keer is er wel een casus te bespreken en soms meerdere.

Tijdens de bijeenkomst van de selectiecommissie licht de doorverwijzer de aanmelding toe. In een enkel geval neemt de doorverwijzer de cliënt hier mee naartoe, maar meestal is de cliënt hier zelf niet bij aanwezig. Na de toelichting stellen de leden van de selectiecommissie aanvullende vragen om tot een goede beoordeling te kunnen komen. Soms wordt de doorverwijzer op pad gestuurd om nog meer dingen uit te zoeken en moet de aanmelding daarna nog een keer besproken worden in de selectiecommissie zodra de informatie compleet is. Als de vragen ter plekke beantwoord kunnen worden, neemt de selectiecommissie vaak gelijk tijdens de bijeenkomst een besluit.

De selectiecommissie beoordeelt de aanmeldingen aan de hand van een aantal selectiecriteria, die hieronder zijn weergegeven in een kader. De beoordeling is maatwerk. Ook wordt rekening gehouden met andere factoren in het leven van de cliënt, zoals of iemand kinderen heeft die anders benadeeld worden. En of eerst geprobeerd is om een beroep te doen op voorliggende voorzieningen, zoals de bijzondere bijstand, en of een schuld niet kwijtgescholden in plaats van afbetaald kan worden.

Toelatingscriteria voor de beoordeling van aanmeldingen:

- De cliënt is ingeschreven als inwoner van Amsterdam;
- Er is een compleet beeld van de schulden;
- De schulden bedragen in totaal maximaal €5.000;
- De schulden zijn terug te voeren op een duidelijke ontwrichtende levensgebeurtenis, zoals het plotseling wegvallen van inkomen, een periode van depressie of verslaving, een periode zonder goede begeleiding, of dakloosheid;
- De schulden zijn belemmerend in het dagelijks functioneren van de cliënt en aflossing zou het verschil maken waardoor er lucht komt;
- De inkomsten en uitgaven van de cliënt zijn in beeld en daaruit blijkt dat de cliënt zelf niet voldoende aflossingscapaciteit heeft, en het dus niet zelf kan redden zonder de hulp van Uit het Krijt;
- Het verleden van de cliënt geeft geen grote aanwijzingen dat een stabiele financiële situatie bijna niet haalbaar lijkt en er is geen repeterend schuldenpatroon;
- Er is een basis voor succesvolle begeleiding/nazorg; de cliënt staat hiervoor open en is gemotiveerd en de doorverwijzer pakt hier zo nodig ook een rol in, die de cliënt accepteert;
- De cliënt is redelijk stabiel (is er geen sprake van een verslaving, hoe gaat het met het betalen van de vaste lasten, wordt de post geopend, zijn er ontwikkelingen die de situatie onstabiel maken, zoals het aflopen van een uitkering).

Stap 3: Intakegesprek

Na groen licht van de commissie vindt er binnen 1 week een intakegesprek met de projectleider en de cliënt plaats, en eventueel een commissielid van Uit het Krijt. De doorverwijzer is ook vaak aanwezig. Tijdens dit intakegesprek wordt met de cliënt een duidelijk nazorgtraject afgesproken dat past bij de behoeften van de cliënt, en wordt gevraagd om commitment en motivatie om daar tot een jaar na de aflossing aan mee te werken. De afspraken worden vastgelegd en ondertekend door de cliënt en door de directeur van de Regenboog Groep.

Stap 4: Aflossen van de schulden

1 tot 2 weken na de intake worden alle schuldeisers van de cliënt aangeschreven en verzocht om hun vordering in te dienen. In de correspondentie aan de schuldeisers staat ook een korte uitleg over het project. Sinds februari 2022 wordt ook genoemd dat Uit het Krijt een erkende NVVK (Nederlandse Vereniging voor Volkskrediet) partij is en werkt vanuit de module 'herfinanciering'.

De Regenboog Groep doet ook een BKR-check en vraagt bij de Belastingdienst op of er sprake is van beslagleggingen.

Is de schuldenlast hoger dan een aflossing binnen een minnelijke schuldregeling, dan volgt een betalingsvoorstel van een aanbod gelijk aan de aflossing in een schuldregeling + 10%. Dit is een onderhandeling. Uit het Krijt doet dit in het kader van de NVVK-certificering voor de module Herfinanciering en is hier sinds kort mee gestart, en brengt nu in kaart welke schuldeisers hier wel en niet mee akkoord gaan.

De schuldenlijst wordt uiteindelijk getekend door de cliënt, en wordt vervolgens doorgestuurd naar de financiële administratie van de Regenboog Groep. Zij zorgen vervolgens voor de uitbetaling aan de schuldeisers.

Met het huidige budget, wat gefinancierd wordt door een aantal fondsen en een donatie van een particulier, heeft Uit het Krijt de mogelijkheid om in 2022 nog zo'n 30 tot 40 deelnemers te helpen. Mocht het einde van het budget in beeld komen, dan wordt hier rekening mee gehouden door geen aanmeldingen meer aan te nemen.

Stap 5: Nazorg

Na het aflossen van de schulden vindt er een jaar lang nazorg plaats, waar afspraken over zijn gemaakt in het intakegesprek. In veel gevallen wordt die nazorg geboden als onderdeel van de begeleiding die de cliënt al krijgt of kreeg van de doorverwijzer. Soms (bij ongeveer 10% van de deelnemers) wordt ook budgetbeheer ingezet of andere hulpverlening ingeschakeld. En soms (bij ongeveer 20% van de deelnemers) wordt ook een vrijwilliger (maatje) van de Regenboog Groep ingeschakeld, als aanvulling op de begeleiding van de doorverwijzer, of als er geen begeleiding van een doorverwijzer is.

Deze vrijwilligers (ook wel financiële maatjes genoemd) volgen via de Regenboog Groep diverse trainingen op het gebied van schuldhulpverlening, communicatie en gesprekstechnieken. Dit traject duurt meestal een jaar, soms wordt dit nog verlengd indien de situatie nog niet helemaal stabiel is. Het doel van de vrijwilligersbegeleiding is om deelnemers zelfredzaam te maken, en ervoor te zorgen dat deelnemers hun financiële administratie in het vervolg zelf kunnen doen, of weten waar ze kunnen aankloppen voor vragen.

Gedurende het jaar heeft de projectleider van Uit het Krijt iedere drie maanden contact met de verwijzer en/of de cliënt. Als het niet goed gaat met de cliënt, dan kan er ook vaker contact zijn. Uit het Krijt kan dan meedenken over eventuele aanvullende ondersteuning, zoals budgetbeheer of bewindvoering. Soms blijkt ook dat er toch nog een schuld is en dan wordt een betalingsregeling getroffen. Na een jaar wordt het dossier in principe afgesloten en ontvangt de cliënt een 'einde traject'-brief.

3.2 Kosten van Uit het Krijt

Om 100 deelnemers op jaarbasis te kunnen helpen, worden de volgende aanvullende kosten gemaakt:

Kostenpost	Kosten (euro)
Opstartkosten projectleider	51.125
Projectleider	94.947
3 teamleden commissie	7.000
Inzet financiële afdeling	2.500
Overhead	38.115
Huisvesting	3.000
Vrijwilligers (scholing en vergoedingen)	5.000
Organisatiekosten	1.500
Totaal:	203.187

Dit betekent dat de totale kosten van Uit het Krijt – naast het afbetalen van de schulden zelf – 203.187 euro bedroegen.

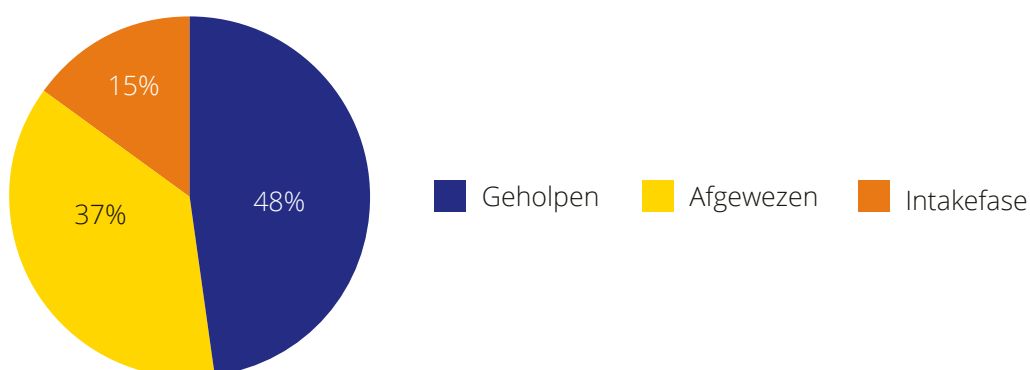
4

Achtergrondkenmerken

In dit hoofdstuk worden de achtergrondkenmerken van de deelnemers van Uit het Krijt weergegeven.

4.1 Aantal casussen

Sinds de start van Uit het Krijt in 2019, tot aan de start van dit onderzoek in april 2022, zijn er in totaal 104 deelnemers geweest die in aanraking zijn gekomen met Uit Het Krijt. 50 deelnemers zijn geholpen door Uit Het Krijt, 15 deelnemers zitten in de intakefase en 38 deelnemers zijn afgewezen.

Figuur 1: Verdeling deelnemers geholpen, afgewezen of in intakefase.

De totale schuld van de 50 deelnemers die geholpen zijn door Uit het Krijt, bedraagt €190.034,08. Per deelnemer is dit gemiddeld €3.726,16, variërend van €905,70 tot €6.900.

Onderstaande tabel geeft inzicht in het type schulden van de deelnemers van Uit het Krijt:

Type schuld	Aantal keer afbetaald door Uit het Krijt
Zorgverzekering / zorgnota's	65 keer
Belastingdienst	17 keer
CJIB	16 keer
Gemeente Amsterdam	14 keer
Telefoon / televisie abonnementen	9 keer
Lening / roodstand	9 keer
Privé schulden	8 keer
Energie / water	7 keer
Woningbouw	7 keer
DUO	6 keer
Kopen op afbetaling	5 keer
UWV	5 keer
Overig	14 keer

Uit Het Krijt betaalt over het algemeen tot €5.000 af. Eventueel is er nog extra aflosruimte van €1.000 zodat een deelnemer niet teleurgesteld hoeft te worden als een onderhandeling niet rondkomt. Soms kan het ook zijn dat, na navraag bij de schuldeiser, de schulden iets hoger blijken te zijn.

Onderstaande tabel geeft inzicht in de voornaamste oorzaak van de schulden van de deelnemers die hebben deelgenomen aan Uit het Krijt.

Oorzaak schuld	Hoeveelheid deelnemers
Dakloosheid	17
Niet bekend met systeem	9
Periode van laag/geen inkomen	8
Overbesteding	3
Verslaving	2
Scheiding	2

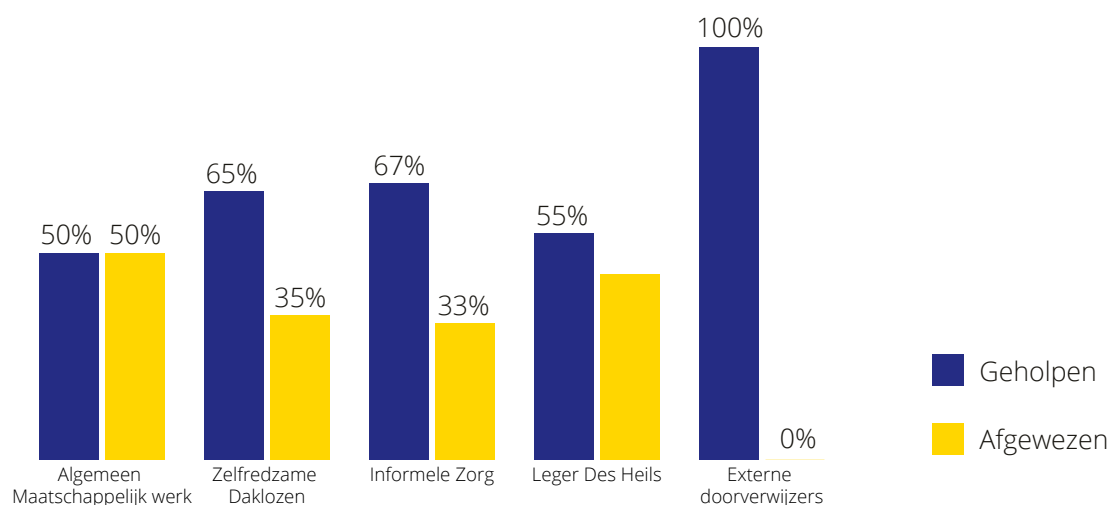
Overige redenen voor de schulden die genoemd werden zijn boetes en familieomstandigheden. In de praktijk spelen er vaak verschillende factoren tegelijk.

De meeste afwijzingen voor Uit het Krijt hebben te maken met een te hoge schuldenlast of onvoldoende inzicht in de schuldenlast.

4.2 Doorverwijzers

Per type doorverwijzer is gekeken naar de hoeveelheid casussen die zij hebben aangemeld bij Uit Het Krijt. Zoals eerder vermeld zijn er in totaal 104 casussen voor Uit het Krijt aangemeld. In onderstaande grafiek worden ook externe doorverwijzers vermeld. De externe doorverwijzers zijn: buurtteams en Maat Werk (MW).

In onderstaande grafiek presenteren we het aantal gehonoreerde casussen per doorverwijzer.

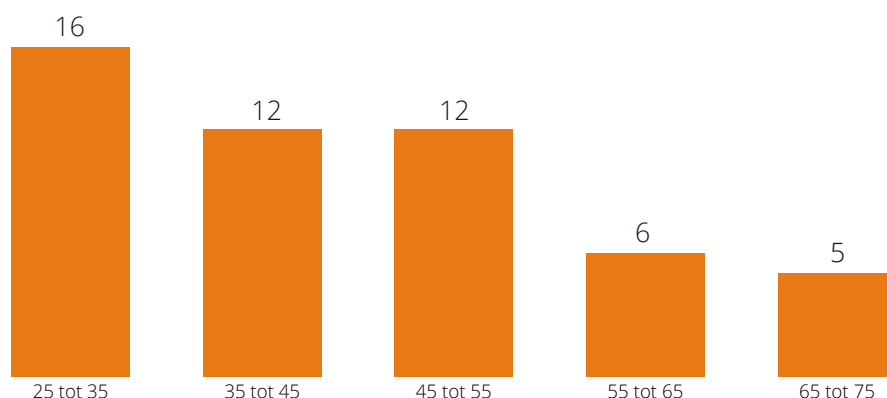
Figuur 2: Per doorverwijzer is er gekeken hoeveel er geholpen zijn door Uit Het Krijt en hoeveel er zijn afgewezen.

4.3 Kenmerken deelnemers

In deze paragraaf presenteren wij de kenmerken van de deelnemers. Voor de onderstaande grafieken zijn alleen gegevens gebruikt van de deelnemers die al geholpen zijn door Uit Het Krijt. De gegevens/kenmerken van de deelnemers die in de intakefase zitten of die zijn afgewezen zijn niet beschikbaar. Het gaat hierbij elke keer om in totaal 50 deelnemers.

4.3.1 Leeftijd

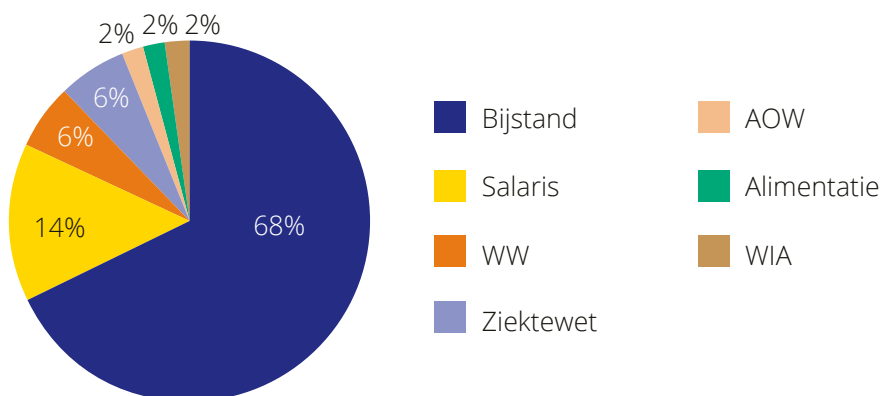
In onderstaande tabel wordt de leeftijdsgroep van de deelnemers weergegeven. De gemiddelde leeftijd van de deelnemers is 45 jaar.

Figuur 3: Hoeveelheid deelnemers per leeftijdsgroep.

4.3.2 Inkomstenbron

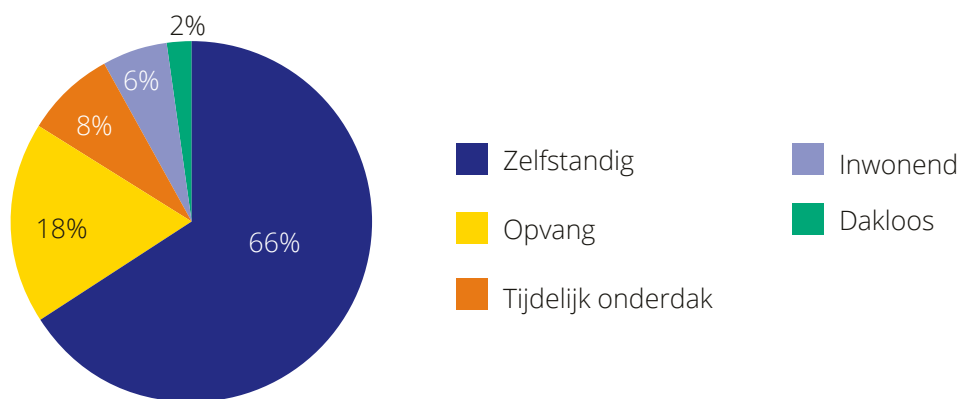
De grootste groep deelnemers heeft een bijstandsuitkering. Het gaat om 35 van de 50 deelnemers. 7 deelnemers hebben een salaris. De overige deelnemers hebben een inkomen uit de ziektewet, AOW, WW of alimentatie (zie figuur 5).

Figuur 4: Soorten inkomen onder de deelnemers.

4.3.3 Woonsituatie

Het grootste gedeelte van de deelnemers van Uit het Krijt woont zelfstandig, in totaal 33 van de 50 deelnemers. De overige deelnemers wonen in een opvang, hebben tijdelijk onderdak, zijn inwonend of zijn dakloos (zie figuur 6). De woonsituatie is genoteerd nadat de deelnemers geholpen zijn door Uit Het Krijt. Uit Het Krijt speelt zelf geen actieve rol in het zoeken naar huisvesting, maar de maatschappelijk werkers van de Regenboog Groep kunnen dit wel doen. Daarover later in dit rapport meer.

Figuur 5: Woonsituaties van de deelnemers.

4.3.4 Huishoudsamenstelling

Het grootste gedeelte van de deelnemers is alleenstaand, namelijk 47 van de 50 deelnemers (9 van hen zijn alleenstaande ouder). 3 van de deelnemers was samenwonend met een partner (waarvan 1 met kinderen). (Zie figuur 7). Onder de 50 geholpen deelnemers bevonden zich 29 mannen, 20 vrouwen en 1 echtpaar.

Figuur 6: Huishoudsamenstelling van de deelnemers.

De meerwaarde van Uit het Krijt volgens de betrokken hulpverleners

Dit hoofdstuk geeft antwoord op het tweede deel van de eerste deelvraag “Hoe ziet de werkwijze van Uit het Krijt eruit en wat is de meerwaarde ervan volgens de betrokken vrijwilligers en hulpverleners?”

Om antwoord te geven op het tweede gedeelte van deze vraag, is gesproken met twee leden van de selectiecommissie van Uit het Krijt, de vrijwilligerscoördinator van de Regenboog Groep en 6 doorverwijzers. Het betrof 3 interne doorverwijzers van de Regenboog Groep zelf (zowel vanuit Maatschappelijk Werk als vanuit Informele zorg) en 3 externe doorverwijzers (waarvan 2 vanuit de buurtteams en 1 vanuit het Leger des Heils).

Ook is er geobserveerd bij een eerste gesprek van de selectiecommissie met de verwijzer van een potentiële deelnemer.

5.1 Ervaringen van het projectteam (de ‘selectiecommissie’)

Ervaringen ten aanzien van de deelnemers

De geïnterviewde leden van de selectiecommissie geven aan dat de deelnemers vaak gestrest bij de intake binnen komen en opgelucht de deur weer uitgaan. Er valt zichtbaar een last van hun schouders. In het jaar van de nazorg valt positief op dat het vaak makkelijk is contact te houden.

Hoe lang deelnemers al rondliepen met schulden voordat ze bij Uit het Krijt terechtkwamen is wisselend. Soms spelen de schulden al langer en hebben de deelnemers al eerder een deel zelf afgelost, maar soms is er vervolgens ook weer een schuld bij gekomen. Als het afbetalen niet meer lukt, al dan niet na het treffen van betalingsregelingen, en er te weinig geld overblijft om van te leven komt vaak het punt dat hulpverleners in actie komen en iemand aanmelden. Een enkeling heeft al eens eerder deelgenomen aan een schuldhulpverleningstraject, maar de meeste mensen niet.

Verhouding van Uit het Krijt tot andere schuldhulp

De projectleden merken een aantal verschillen op tussen Uit het Krijt en andere schuldhulpverleningstrajecten, naast alleen de hoogte van de schulden en de mogelijkheid om ook informele schulden mee te nemen. Zo is een formeel saneringstraject van 3 jaar met ongeveer €50 of €60 leefgeld per week voor sommige mensen niet te doen, omdat ze denken daar (vanwege bijzondere omstandigheden) echt niet mee rond te kunnen komen. Uit het Krijt biedt de mogelijkheid om dat niet te hoeven doen. Ook geldt bij Uit het Krijt niet de 120 dagen-termijn die in de reguliere schuldhulpverlening wordt gehanteerd om met de schuldeisers duidelijkheid te krijgen over een schuldregeling waar zij mee akkoord gaan. Bij Uit het Krijt is een beslissing er sneller. Tot slot vraagt Uit het Krijt enkele documenten minder op dan gevraagd worden bij een minnelijke schuldsanering.

Doorgevoerde verbeteringen

Sinds de start van het project zijn er al doende enkele verbeteringen gerealiseerd. Zo is het aanmeldingsformulier uitgebreid zodat het een completer beeld geeft. Voorheen werd het formulier vaak te globaal ingevuld en moest er voor de intake vaak nog veel extra informatie vergaard worden. Ook is er één medewerker als toegangspunt aangewezen voor de vrijwillige buddy's van de Regenboog Groep die soms worden ingeschakeld voor Uit het Krijt. Diegene draagt er zorg voor dat de buddy's weten wat er specifiek van ze verwacht wordt als iemand een buddy krijgt via Uit het Krijt. Tot slot is de selectiecommissie gaandeweg meer gaan vragen naar hoe de begeleiding van de doorverwijzer er precies uitziet. Als iemand bijvoorbeeld net een nieuwe begeleider heeft, is soms de basis er nog niet om samen gemotiveerd met de nazorg aan de slag te gaan.

Wensen voor de toekomst

Voor wat betreft de toekomst geven de projectleden aan dat het mooi zou zijn om meer capaciteit te hebben om regelmatig een vinger aan de pols te houden bij de nazorg en om het aanmeldformulier te digitaliseren en zo te maken dat het alleen ingediend kan worden als het compleet is. Tot slot blijft de wens over dat voor echte, blijvende verbetering in de situatie van de deelnemers ook grotere problemen in de samenleving worden aangepakt, en met name de woningnood. Zo lang er geen stabiele woonsituatie mogelijk is, is er altijd risico op (nieuwe) schulden en (economisch) dak- en thuislozen behoren vaak tot de doelgroep van de Regenboog Groep en Uit het Krijt.

5.2 Ervaringen van doorverwijzers

Ervaringen ten aanzien van de deelnemers

De meeste verwijzers geven aan dat de motivatie en inzet van de cliënt een heel belangrijke reden is om iemand aan te melden voor Uit het Krijt. Meerdere verwijzers noemen dat zij deelnemers hebben aangemeld die al langere tijd zelf hard hun best aan het doen zijn om hun schulden af te betalen, onder andere door middel van het afspreken van betalingsregelingen, maar waarbij het door het hebben van een laag inkomen, lang zal gaan duren om relatief lage schulden (onder de 5.000 euro) af te kunnen betalen.

Ervaringen met de werkwijze van Uit het Krijt

Alle verwijzers die de onderzoekers hebben gesproken geven aan dat de aanmeldprocedure van Uit het Krijt niet alleen heel duidelijk is, maar ook erg gemakkelijk. Verwijzers geven aan dat er binnen een week een reactie komt op de aanmelding en dat er kort daarop al een intakegesprek wordt ingepland. De communicatie verloopt erg vlot, en de projectleider van Uit het Krijt is altijd goed bereikbaar. Na het intakegesprek horen cliënten vaak binnen een dag of zij deel kunnen nemen aan Uit het Krijt. Een deel van de verwijzers blijft ook de cliënt begeleiden gedurende het Uit het Krijt traject.

Op de vraag wat er minder goed loopt of waar nog ruimte is voor verbetering, wordt door 3 van de geïnterviewde verwijzers genoemd dat het nazorgtraject niet helemaal duidelijk is. Een verwijzer geeft aan dat er na de afbetaling van de schulden weinig contact is geweest tussen Uit het Krijt en de verwijzer en de cliënt, en dat de verwijzer op een gegeven moment zelf contact heeft opgenomen met Uit het Krijt om te vertellen hoe het met de cliënt ging.

2 verwijzers geven aan geen enkel kritiekpunt te hebben op Uit het Krijt, en zijn vooral erg positief.

Type en hoogte van de schulden

Op de vragen of er verschillen zijn tussen de deelnemers aan Uit het Krijt en deelnemers uit de reguliere schuldhulpverlening, of dat er verschillen zijn tussen het type schulden, wordt unaniem genoemd dat er geen duidelijke verschillen zijn, behalve dat de schulden van deelnemers van Uit het Krijt relatief laag zijn (onder de 5.000 euro). Een van de verwijzers geeft aan dat door de beperkte hoogte van deze schuld, de schulden van deelnemers van Uit het Krijt wel wat overzichtelijker zijn dan de schulden van cliënten met heel hoge schulden.

Het verkrijgen van het overzicht van de schulden wordt over het algemeen door de doorverwijzers niet als erg ingewikkeld ervaren, omdat het om nog relatief lage en overzichtelijke schulden gaat.

Met 12 van de 50 deelnemers waarbij het Uit het Krijt traject is afgerond, zijn diepte-interviews afgenomen om antwoord te kunnen geven op onderzoeksvraag 3: wat is de meerwaarde van Uit het Krijt volgens de deelnemers zelf? Alle 50 deelnemers zijn door de Regenboog Groep benaderd met de vraag of zij geïnterviewd wilden worden. 12 van hen reageerden dat zij dat wilden. Deze mensen hebben telefonisch of op locatie hun ervaringen gedeeld. In de gesprekken gingen we in op het verloop van hun deelname (van aanmelding tot en met nazorg), de impact van Uit het Krijt op hun leven en hun vertrouwen in de reguliere (schuld)hulpverlening en de overheid en de positieve en negatieve kanten van de aanpak. In dit hoofdstuk worden deze ervaringen beschreven.

6.1 Verloop van de deelname

Aanmelding

De deelnemers zijn allen gedurende hun aanmelding begeleid door hun maatschappelijk werker of een andere verwijzer. Soms was het eerst nog nodig om alle betalingskenmerken goed op een rijtje te zetten en ging er nog wat uitzoekwerk aan vooraf. Sommige deelnemers gaven aan dat zij hun bankafschriften en rekeningen in kaart moesten brengen en hier nog wel het een en ander voor moesten doen, anderen gaven aan dat hun maatschappelijk werker alles geregeld had en dat ze daardoor zelf minder goed zicht hebben op de stappen die voor de aanvraag zijn ondernomen. Een groot gedeelte van de deelnemers gaf aan dat het aanmeldproces niet meer dan een paar weken in beslag nam.

De meeste deelnemers van Uit het Krijt hebben voordat zij bij Uit het Krijt kwamen niet eerder deelgenomen aan een schuldhulpverleningstraject, omdat het voor de meeste van hen de eerste keer was dat zij een schuld hadden opgebouwd.

Eén deelnemer gaf aan dat hij had gehoord dat je bij een schuldhulpverleningstraject moet leven van 50 euro per week. Deze deelnemer had geen vast huisadres en verbleef in hotels, wat hem 30 euro per dag kostte. Hij gaf aan dat een regulier schuldhulpverleningstraject om deze reden geen optie voor hem was. Een andere deelnemer gaf aan wel eerder een schuldhulpverleningstraject te hebben gehad. Deze was afbetaald en zij is toen ook een tijd schuldenvrij geweest, totdat er door persoonlijke omstandigheden opnieuw schulden ontstonden.

Begeleiding

De meeste deelnemers werden tijdens hun traject bij Uit het Krijt begeleid door de maatschappelijk werker die hen ook voor Uit het Krijt had aangemeld. Een enkeling had geen maatschappelijk werker, zij werden begeleid door een vrijwilliger van de Regenboog Groep. De deelnemers die zijn gesproken in het kader van het onderzoek, gaven aan hun maatschappelijk werker/ financieel maatje meerdere keren per maand te spreken, en waren allen erg tevreden over de begeleiding die ze hebben ontvangen. Deze begeleiding focuste zich op praktische begeleiding, bijvoorbeeld het vinden van huisvesting en begeleiding bij de financiële zaken, maar deelnemers gaven ook aan dat ze geleerd hebben om zelfstandiger te worden en dat het erg fijn was om met iemand te praten.

“Ik heb geleerd om zelfstandiger te worden.”

“Ik ben gaan inzien dat voor alles een uitweg is en dat voor alles hulp te vinden is, er is altijd een manier om verder te komen! Ik kan nu verder met mijn eigen leven, sinds alles is afbetaald is er een hele wereld voor mij opengegaan.”

De deelnemers gaven aan vooral het persoonlijk contact en de behulpzame aard daarvan echt te waarderen. Een deelnemer gaf aan dat hij daardoor geleerd heeft dat hij niet alles zelf hoeft op te lossen, maar ook kan praten over zijn problemen en om hulp mag vragen.

“De manier van praten was heel erg fijn. Ik ben een buitenlander en heb moeite met dat koude Nederlandse, maar deze mensen hebben mij niet beoordeeld of veroordeeld. Ze zeiden niet ‘jij bent dom geweest’, maar keken naar de feiten ‘u heeft een schuld, hoe gaan we dat oplossen’. Ik ben echt heel dankbaar.”

“Soms verlies je de regie over je eigen leven, iedereen heeft eens een duwtje nodig om even wakker te worden van ‘he ik ga de verkeerde kant op’. Dat helpt soms. Als iemand hard roept ‘nee’, dat heb je soms nodig. Soms heb je het nodig dat iemand anders je omdraait omdat je het zelf niet kan.”

Op de vraag of er aspecten aan de begeleiding waren die ze als minder prettig hebben ervaren, gaven de deelnemers allemaal aan dat ze geen negatieve ervaringen hebben gehad met de begeleiding.

Deelnemers geven aan dat naast het afbetalen van de schulden, Uit het Krijt ook goed heeft geholpen bij het vinden van een (tijdelijke of vaste) woning.

6.2 Impact van Uit het Krijt

Verschillen voor Uit het Krijt en nu

Alle deelnemers die geïnterviewd zijn geven aan op dit moment nog steeds schuldenvrij te zijn. De deelnemers gaven aan dat zij nu minder stress ervaren, en dat ze positieve verschillen merken in hun mentale gezondheid. Zij gaven aan dat toen zij schulden hadden, zij alleen maar aan de rekeningen konden denken, slecht slapen en veel stress ervoeren. Het afbetalen voor de schulden gaf hen de mogelijkheid om weer aan leuke dingen te denken. Een deelnemer gaf aan dat hij eindelijk weer de kans krijgt om te groeien en vooruit te gaan, en weer te kunnen gaan genieten van het leven. Deelnemers worden niet meer wakker met de vraag ‘hoe kan ik deze dag overleven?’ maar hebben weer ruimte om na te denken over de toekomst.

Vertrouwen in de overheid en hulpverlening

Deelnemers gaven aan dat hun vertrouwen in de overheid en/of hulpverlening niet veranderd was, de meesten van hen hadden geen negatieve ervaringen met de overheid of met hulpverlening. Opvallend was dat de deelnemers die al wel veel te maken hebben gehad met de overheid en hulpverlening aangaven dat hun vertrouwen in de hulpverlening en de overheid niet verbeterd was. Hun vertrouwen in de Regenboog Groep en Uit het Krijt, heeft er niet voor gezorgd dat ze ook meer vertrouwen hebben gekregen in maatschappelijke instanties in het algemeen. Een deelnemer gaf aan dat zoveel instanties haar hebben laten stikken, en dat ze totdat ze bij Uit het Krijt kwam nergens geholpen werd. Ze heeft daardoor nog steeds geen vertrouwen in andere instanties. Daar tegenover staat het verhaal van een

andere deelnemer, een statushouder, die dankzij Uit het Krijt juist wel sneller naar de overheid en de (schuld)hulpverlening stapt en er vertrouwen in heeft dat die wat voor hem kunnen betekenen. In zijn land van herkomst was zijn relatie met de (corrupte) overheid heel anders.

Toekomst

De meeste deelnemers zien de toekomst een stuk rooskleuriger in dan voor Uit het Krijt. Ze geven aan weer vooruit te kunnen kijken en hoopvol te zijn. Wel gaven twee deelnemers aan zich zorgen te maken over de toekomst, de ene omdat alle prijzen stijgen maar de uitkeringen niet meestijgen en de andere omdat zijn woonsituatie nog steeds niet structureel geregeld is.

6.3 Positieve en negatieve kanten van de aanpak

Belangrijkste werkzame elementen

Wat deelnemers als het meest positieve aan Uit het Krijt hebben ervaren, naast dat de schulden zijn afbetaald, is dat de professionals van Uit het Krijt bereid waren om de verhalen van deelnemers aan te horen en daar de tijd voor hebben genomen. Dat ze vanuit Uit het Krijt meedachten, en heel meelevend waren. Deelnemers geven aan dat dat voor mensen in hun situatie heel erg van belang is. Het is belangrijk dat iemand een luisterend oor biedt en echt wil helpen.

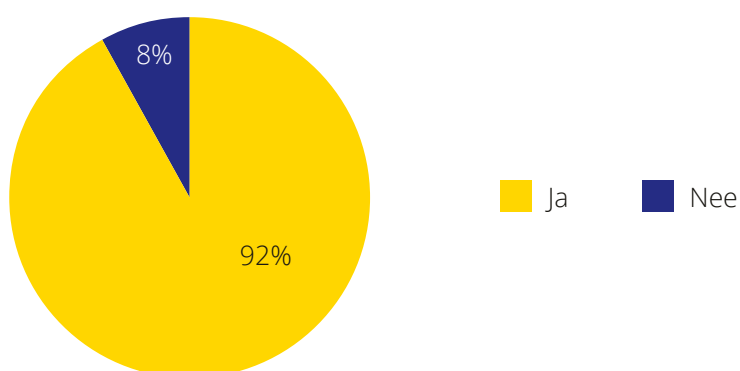
De meeste geïnterviewden gaven aan dat ze Uit het Krijt zouden adviseren aan andere mensen met schulden. Wel gaven sommigen van hen aan dat ze niet vinden dat iedereen er zomaar gebruik van zou mogen maken en dat ze het belangrijk vinden dat er echt wordt gekeken naar wie dit het hardst nodig heeft.

“Alleen mensen die echt voor zo’n tweede kans willen werken zouden deze kans bij Uit Het Krijt mogen krijgen. Als iedereen hier zomaar gebruik van zou mogen maken dan lopen de mensen die het echt goed kunnen gebruiken alles mis. Er zijn mensen die dan vervolgens gewoon op dezelfde manier verder gaan en zich op die manier weer in de nesten werken, ja dat zou toch zonde zijn van zo’n project.”

7 Resultaten

7.1 Schulden

Onderstaande grafiek geeft weer hoeveel van de 50 deelnemers waarbij de schulden door Uit het Krijt zijn afbetaald, op dit moment schuldenvrij zijn.

Figuur 7: Zijn deelnemers nog schuldenvrij?

Van de 50 deelnemers zijn er op dit moment nog 46 schuldenvrij. Voor de vier deelnemers die niet schuldenvrij zijn, heeft dit diverse oorzaken: detentie, iemand die nog een beschikking van de Belastingdienst ontving met een schuld en een lange opstarttermijn van het budgetbeheer, waardoor de deelnemer alsnog een tijd zelf verantwoordelijk is geweest voor het beheren van het inkomen en hier niet mee kon rondkomen. Tot slot was er nog een deelnemer die heeft aangegeven dat er een paar kleine achterstanden zijn ontstaan, maar die verder niet meer bereikbaar was.

7.2 Huisvesting

Voor 17 van de 50 deelnemers bedroeg dakloosheid de voornaamste oorzaak van de opgebouwde schuld. Na afloop van Uit het Krijt, woont een groot gedeelte van de deelnemers (weer) zelfstandig (33 van de 50). Voor de andere deelnemers geldt dat zij na afloop van Uit het Krijt wonen in een opvang (9 deelnemers), tijdelijk onderdak hebben (4 deelnemers) of inwonend zijn bij derden (3 deelnemers). Slechts één deelnemer is na de afloop van Uit het Krijt dakloos.

Het lijkt erop dat het uit de schulden helpen een factor is die bijdraagt aan het realiseren van een woonruimte. Uit het Krijt speelt zelf geen actieve rol bij het zoeken naar huisvesting, maar de Regenboog Groep doet dit wel. De maatschappelijk werkers van de Regenboog Groep die de deelnemers van Uit het Krijt hebben begeleid, helpen en begeleiden hun cliënten bij het vinden van woonruimte. Uit het Krijt is ingebed in een bredere begeleiding vanuit de Regenboog Groep, wat maakt dat het vinden van woonruimte kan worden gezien als een resultaat van een bredere inspanning.

Casuïstiekbespreking met niet-betrokken schuldhulpverleners

In dit hoofdstuk wordt deelvraag 4 beantwoord: Wat zou er volgens niet-betrokken hulpverleners (waarschijnlijk) in individuele casussen zijn gebeurd als de ondersteuning van Uit het Krijt niet was geboden? Om die vraag te kunnen beantwoorden zijn vier geanonimiseerde casussen van deelnemers gereconstrueerd. Die zijn voorgelegd aan twee schuldhulpverleners en een sociaal raadslid die niet bij het project betrokken zijn met de vragen hoe zo'n casus volgens hun ervaring normaliter zou verlopen, welke hulp dan zou zijn geboden in plaats van Uit het Krijt en hoe de situatie er dan een jaar later uit zou zien voor de deelnemer. Hieronder wordt 1 casus als voorbeeld beschreven en vervolgens de reacties van de hulpverleners op alle casussen gepresenteerd. Casus 2, 3 en 4 zijn te vinden in bijlage 1. Daarbij is belangrijk te vermelden dat het gaat om een inschatting en niet om absolute waarheden – wat er echt gebeurd zou zijn, is niet met zekerheid te zeggen.

8.1 Casus 1 (voorbeeld – zie ook bijlage 1)

Casus 1 (voorbeeld – zie ook bijlage 1)

Deelnemer woont 15 jaar in Nederland maar heeft nog nooit een eigen woning gehad. Verbleef op verschillende plekken in zijn netwerk. Staat sinds 2009 ingeschreven bij Woningnet. Wel heeft deelnemer een postadres. Schulden zijn ontstaan toen hij door corona zijn werk in de horeca verloor. Sinds eind 2020 in beeld bij maatschappelijk werk van De Regenboog Groep. Begeleiding bij praktische regelzaken en hulp bij het vinden van tijdelijk onderdak in hotels. Dit zijn hotels waar de Regenboog Groep afspraken mee heeft gemaakt en de kosten hiervoor bedragen 450 euro per maand. Heeft inmiddels ook weer een jaarcontract in de horeca.

Huidige financiële situatie:

Netto besteedbaar inkomen per maand: 1186

Wat overblijft na vaste lasten/ kosten voor eten/ betalingsregelingen: 154,60

Hoogte totale schuldenlast: 2700

Specificatie:

CJIB: 300 euro (huidige betaalregeling: 48 euro per maand)

GGN: 1200 euro (huidige betaalregeling: 15 euro per maand)

DSW: 300 euro (huidige betaalregeling: 20 euro per maand)

UWV: 155 euro (opgeschort ivm geen aflossingscapaciteit)

Hafkamp: 1300 euro (dit betreft twee boetes) (geen betalingsregeling)

Al afbetaald: schuld bij Gapph

Client zit niet in inkomensbeheer of bewindvoering en er is geen sprake van informele schulden bij vrienden of familieleden.

Er is geen sprake van aan voorliggende voorziening (WW-uitkering, WIA-uitkering, Studiefinanciering, nabestaandenpensioen en AOW Pensioen).

Er is geen sprake van bijzondere bijstand.

8.2 Reacties van de schuldhulpverleners/sociaal raadslieden

In alle gevallen zouden de hulpverleners (schuld)hulp hebben geboden. Soms wordt daarbij genoemd dat de schulden anders mogelijk verder zouden oplopen. Eén iemand geeft wel aan dat het van belang is om ook te kijken in welke mate de schuld nu een concrete belemmering is die aanleiding vormt om juist nu in te grijpen, bijvoorbeeld bij het toegewezen krijgen van een woning.

Alle drie de hulpverleners denken dat alle vier de casussen aan de Gemeentelijke Kredietbank voorgelegd zouden zijn voor een saneringskrediet (en één van hen zou eerst nog een poging doen voor een sociale lening). De aanvragen daarvoor zouden waarschijnlijk niet heel ingewikkeld zijn aangezien het gaat om nog relatief lage en overzichtelijke schulden. Eén keer wordt ook nog de optie genoemd om met de hulp van budgetbeheer of bewindvoering te sparen en versneld af te lossen. En één keer wordt genoemd dat een saneringskrediet proberen de moeite waard zou zijn en in ieder geval te kijken of dat lukt. Belemmeringen daarvoor zouden wel kunnen zijn dat niet alle schuldeisers akkoord gaan of dat er ook informele schulden zijn. In het eerste geval zou overigens afhankelijk van de omstandigheden gekeken kunnen worden of een dwangakkoord opgelegd kan worden.

Indien de deelnemers een saneringskrediet krijgen, betekent dit dat zij na 36 maanden schuldenvrij zijn. Gedurende die drie jaar zullen zij moeten rondkomen van een weekbudget van 50-60 euro. Dat betekent dus dat de betrokkenen het met minder leefgeld moeten doen en mogelijk langer met stress als gevolg daarvan te maken hebben. De andere hulpverleners voeren verder aan dat de situatie van betrokkenen niet alleen afhangt van de schuldensituatie maar ook van andere omstandigheden, zoals een stabiele woonsituatie. Twee keer wordt genoemd dat het ontbreken van een woonruimte in Amsterdam een moeilijk op te lossen knelpunt is. En als een verhuizing naar een andere gemeente plaatsvindt, kan de schuldaflossing vertraging oplopen in verband met de overdacht van het dossier naar de andere gemeente. Zoals hierboven aangegeven heeft de grote meerderheid van de deelnemers aan Uit het Krijt relatief snel na afloop van het traject stabiele zelfstandige woonruimte. Dit lijkt een neveneffect van de integrale begeleiding op de diverse leefdomeinen van betrokkenen.

9 Conclusie

Uit het Krijt helpt mensen in (sociale) armoede en (economisch) dak- en thuislozen door relatief kleine schulden tot €5.000 in één keer af te betalen op voordracht van een hulpverlener. Dan volgt een jaar lang persoonlijke nazorg die in overleg met de deelnemer en de Regenboog Groep wordt geboden door de hulpverlener, buddy, budgetbeheerder en/of bewindvoerder.

In totaal zijn 104 deelnemers doorverwezen naar Uit Het Krijt, waarvan er tot nu toe 50 deelnemers zijn geholpen. Voor elke deelnemer is de oorzaak van de schuld anders. Voor verschillende deelnemers was de voornaamste oorzaak dakloosheid, al dan niet in combinatie met andere problemen die voor sommige andere deelnemers de voornaamste oorzaak waren, zoals verslaving, een scheiding of een laag inkomen. In totaal was de schuld van alle geholpen deelnemers €190.034,08. De schulden liepen uiteen van €905,70 tot €6.900 per persoon. In veel gevallen hadden de deelnemers geen eerdere ervaringen met schuldhulpverlening en regelmatig waren zij ook al zelf bezig met afbetalen, al dan niet na het treffen van betalingsregelingen. Op dit moment zijn 46 van de 50 deelnemers schuldenvrij.

Het merendeel van de gesproken deelnemers geeft aan dat de afbetaling van de schulden door Uit het Krijt ervoor heeft gezorgd dat ze nu minder stress ervaren en weer naar de toekomst durven kijken. In plaats van van dag tot dag moeten bedenken hoe ze hun rekeningen moeten betalen, en gefocust zijn op overleven, kunnen deelnemers dankzij Uit het Krijt weer focussen op de toekomst.

Naast de afbetalingen van de schulden, blijkt ook het luisterend oor van de professionals van Uit het Krijt een belangrijke rol te spelen. Veel deelnemers voelden zich echt gehoord en gezien door de professionals. Ze worden gezien als individuen met een persoonlijk verhaal, en in plaats van dat er direct een oordeel werd geveld, werd er echt naar hen geluisterd. Deelnemers gaven aan dat dit een groot contrast was andere instanties waar ze om hulp hebben gevraagd.

“Iemand die echt geïnteresseerd was in mijn probleem. Iemand die vraagt hoe het gaat. Ik vond die dienst heel goed. Mensen hebben dat echt nodig. Heel erg fijn dat zulke organisaties nog bestaan.”

Een opvallende uitkomst is dat voor 17 deelnemers aan de start van Uit het Krijt dakloosheid de voornaamste oorzaak van de schulden was, en dat na afloop van Uit het Krijt slechts één van de deelnemers nog dakloos was. Hoewel Uit het Krijt zelf geen actieve rol speelt in het vinden van huisvesting, is de interventie ingebed in een bredere begeleiding vanuit de Regenboog Groep die wel een actieve rol spelen in het vinden van huisvesting voor de deelnemers.

Een aantal niet bij het project betrokken (schuld)hulpverleners gaf in een reactie op een aantal casussen aan dat zij in die situaties mogelijk een sociale lening en anders een saneringskrediet van de Gemeentelijke Kredietbank Amsterdam zouden proberen (tenzij niet alle schuldeisers akkoord zouden gaan of als er informele schulden zouden spelen). Wel zou dit betekenen dat de deelnemers 36 maanden (3 jaar lang) moeten leven van een budget van €50 of €60 per week. Vanuit de projectleden van Uit het Krijt kwamen geluiden dat het voor een deel van de deelnemers niet te doen zou zijn om 3 jaar van €50 of €60 leefgeld per week te leven, omdat zij daar niet mee kunnen rondkomen. Ook een deel van de deelnemers gaf aan te denken hiervan niet rond te kunnen komen.

Waar deelnemers van Uit het Krijt na de afbetaling van de schulden met een schone lei kunnen beginnen, waardoor zij minder stress en meer bewegingsruimte zullen ervaren, zullen cliënten die een saneringskrediet krijgen nog drie jaar moeten wachten voordat zij van hun schulden af zijn. Het ligt voor de hand dat zij gedurende die drie jaar nog steeds (veel) last van financiële stress zullen hebben.

In vergelijking met de reguliere situatie waarin de buurtteamorganisaties en de gemeente (GKA) gezamenlijk de schuldhulpverlening uitvoeren worden in het kader van Uit het Krijt de kosten van de schuldaflossing niet door de deelnemer maar door de organisatie betaald. Die kosten zijn dus hoger dan in de reguliere situatie. Daar staat tegenover dat de uitvoeringskosten van de schuldsanering gedurende drie jaar wegvallen. In termen van kosten is het daarnaast voor de hand liggend dat het feit dat de deelnemers in de reguliere situatie drie jaar langer met geldstress te maken hebben ook kosten met zich mee brengt in de sfeer van psychische en mogelijk ook fysieke gezondheidsklachten. In de situatie van Uit het Krijt vallen die kosten weg.

Zowel de gesproken deelnemers als de verwijzers en professionals van Uit het Krijt uiten hun zorgen over de nu heersende woningnood. Zo lang er geen stabiele woonsituatie mogelijk is, is er altijd risico op (nieuwe) schulden en (economisch) dak- en thuislozen behoren juist tot de doelgroep van de Regenboog Groep en Uit het Krijt.

10.1 Reactie Ombudsman

Nadat de eerste versie van het rapport is afgerond is er gesproken met de Ombudsman Metropool Amsterdam.

De ombudsman vindt het mooi om te horen dat deelnemers de persoonlijke benadering die Uit het Krijt biedt zo waarderen. Ook is hij erg te spreken over de laagdrempelige en voortvarende aanpak van Uit het Krijt. Zo hoeven schuldenaren bijvoorbeeld veel minder documenten aan te leveren dan bij de reguliere schuldhulpverlening. Al die bewijsstukken kunnen, wanneer ze verouderd zijn, het saneringstraject juist verder vertragen. Door te laten zien dat er met minder documenten toch een succesvolle afronding van schulden heeft kunnen plaatsvinden bewijst Uit het Krijt dat het ook anders kan. De afbetaling van schulden stelde sommige deelnemers ook in staat om hun huisvestingssituatie op te lossen.

De resultaten van Uit het Krijt bevestigen het bestaande beeld bij de ombudsman dat een aanzienlijk deel van de schulden die mensen met een minimuminkomen hebben bij overheidsinstanties uitstaat. Dit ziet hij ook bij de reguliere schuldhulpverlening terug. Wanneer iemand met een bijstandsuitkering 50 euro per maand moet betalen (in een saneringstraject) vanwege een schuld bij een overheidsinstantie, dan wordt er dus geld van de overheid naar de overheid overgeheveld. De ombudsman ziet dan ook een grote rol voor de overheid weggelegd in het oplossen van dit vraagstuk. De positieve resultaten van Uit het Krijt kunnen worden meegenomen om te lobbyen bij de gemeente, maar wellicht ook bij de Rijksoverheid om dit project breder te trekken. Zodat ook mensen met een hogere schuld dan 5.000 euro en mensen waarbij op dit moment de intrinsieke motivatie en inzet te laag is om deel te nemen ook geholpen kunnen worden. Overigens is de oorzaak dat mensen niet aan de slag gaan met hun schulden eerder gelegen in de gebeurtenissen die geleid hebben tot het ontstaan van hun schulden en de hoogte van schuld dan het gebrek aan intrinsieke motivatie om schulden blijvend op te lossen.

De ombudsman is van mening dat structureel te weinig geld met bijgaande stress een schending is van de menselijke waardigheid en dat vanuit een mensenrechtelijk perspectief op de overheid een verantwoordelijkheid rust om het zo te organiseren dat mensen effectief uit die situatie kunnen komen en perspectief hebben. Het project Uit het Krijt zou een eerste aanzet kunnen zijn voor de ingrijpende noodzakelijke verandering van de huidige schuldhulpverlening.

10.2 Aanbevelingen

Op basis van de bevindingen in dit rapport, komen de volgende aanbevelingen naar voren:

- Over deelnemers die zijn afgewezen is, met uitzondering van wat de veelvoorkomende redenen zijn van afwijzingen, weinig bekend. Meer inzicht in de afgewezen casussen zou de aanpak en het afwegingskader van Uit het Krijt verder kunnen versterken. Het zou interessant zijn te onderzoeken of er duidelijke verschillen zijn tussen deelnemers die zijn afgewezen en deelnemers die wel mee kunnen doen aan Uit het Krijt.

- Zowel projectleden van Uit het Krijt als doorverwijzers geven aan dat het wel eens voorkomt dat ze tijdens het jaar van nazorg achter elkaar aan moeten voor een update. Ook een deelnemer gaf aan een wat regelmatig contact met Uit het Krijt wel fijn gevonden te hebben. Een advies zou kunnen zijn om bij aanvang van dat jaar al gelijk bijvoorbeeld twee momenten in te plannen, waarbij de deelnemer, de verwijzer en iemand van Uit het Krijt bij aanwezig is, om met elkaar te bespreken hoe het gaat.
- Er is in het kader van dit onderzoek geen MKBA (Maatschappelijke Kosten Baten Analyse) uitgevoerd, daarom doen wij geen harde uitspraken over de verhouding van maatschappelijke kosten en baten van Uit het Krijt ten opzichte van die van een regulier saneringstraject. Het is echter onze verwachting dat de verhouding tussen kosten en baten bij Uit het Krijt wel eens positiever zou kunnen zijn, zelfs gegeven wanneer de kosten van de sanering van de schulden overgenomen worden door de uitvoeringsorganisatie. Het zou zeker de moeite waard zijn dit verder te onderzoeken. In een dergelijk onderzoek zou ook gekeken kunnen worden naar de schaalbaarheid van een dergelijke opzet. Daarbij is natuurlijk van belang te weten of de totale kosten uiteindelijk nog te dragen zijn, zelfs wanneer de maatschappelijke opbrengsten hoger zijn. De ombudsman voegde hieraan toe dat het waardevol is om een berekening te maken van wat Uit het Krijt oplevert in harde euro's.

Centraal Bureau voor de Statistiek (2020). *Dashboard Schuldenproblematiek in beeld*, meting op 1-10-2020. dashboards.cbs.nl/v3/SchuldenproblematiekInBeeld/

Mullainathan, S., & Shafir, E. (2013). *Schaarste. Hoe gebrek aan tijd en geld ons gedrag bepalen* (1e druk). Maven Publishing.

Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid (2017). *Weten is nog geen doen. Een realistisch perspectief op redzaamheid*. www.wrr.nl/publicaties/rapporten/2017/04/24/weten-is-nog-geen-doen

Social Finance NL, *Haalbaarheidsstudie Uit het Krijt*. Intern document bij de Regenboog Groep.

Bijlage: Casus 2, 3 en 4

Deze casussen horen bij hoofdstuk 7: Casuïstiekbespreking met niet-betrokken schuldhulpverleners. Casus 1 is in de lopende tekst van het hoofdstuk al beschreven.

Casus 2

Deelnemer is een economisch dakloze, aangemeld door zijn maatschappelijk werker. Heeft lange tijd her en der gewoond en zijn voltijd baan op Schiphol proberen te behouden, maar dit is niet gelukt vanwege ernstige medische problematiek. Is samen met zijn maatschappelijk werker bezig om de basis op orde te brengen. Verblijft in hotels. Dit zijn hotels waar de Regenboog Groep afspraken mee heeft gemaakt en de kosten hiervoor bedragen 450 euro per maand. Heeft Schulden zijn ontstaan door dakloosheid en het ontbreken van overzicht, ook heeft hij een tijdje geen inkomen en geen briefadres gehad. Inmiddels heeft hij wel een postadres.

Inmiddels is er een medische aanvraag voor urgentie in behandeling bij de gemeente.

Huidige financiële situatie:

Netto besteedbaar inkomen per maand: 1221

Wat overblijft na de vaste lasten/ kosten voor eten/ betalingsregelingen: 100 euro per maand

Hoogte totale schuldenlast: 3367 euro

Specificatie schulden:

Infomedics: 717, 50

CJIB: 73

Hoist: 1540 euro (dit betreft een oud telefoonabonnement)

Zilveren Kruis: 300 euro

CMIB / Infomedics: 736,65

(Twee inmiddels afbetaalde schulden van in totaal 1450 euro, dit betrof informele schulden bij kennissen)

Casus 3

Deelnemer woont in een tijdelijke woning (voor maximaal een jaar) en volgt werk-leertraject tot vrachtwagenchauffeur. Dit betreft een intensief traject waardoor hij lastig vrij kan vagen voor afspraken. Is erg betrokken bij zijn financiële zaken en zoekt tijdig hulp. Betaalt netjes de vaste lasten. Al langere tijd in beeld bij MW, heeft eerst in hotel geslapen. Stress, die ondanks dat hij nu een tijdelijk woning heeft toch nog blijft meespelen. Hij wilt zijn leven terug op de rit, wonen, opleiding vrachtwagenchauffeur en hierbij de Cib boete weg. Elke maand betaald hij 100 euro af, wat toch veel is naast huur, zorgverzekering en de twee dochters.

Huidige financiële situatie:

Netto besteedbaar inkomen: 1050,82

Wat overblijft na de vaste lasten /kosten voor eten / betalingsregelingen: 56,76

Totale schuldenlast: 5195,21 (al 1000 euro afbetaald)

Specificatie schulden:

CJIB: 604, 50

EDR/Vodafone: 362,22

Flanderijn: 2796,54

Zilveren kruis: 87,12

FBTO: 681 euro

Informeel schuld (bij een kennis): 663,83

De deelnemer zit niet in inkomensbeheer of bewindvoering.

Casus 4

Deelnemster is aangemeld door de maatschappelijk werker van de noodopvang. Woont samen met haar drie kinderen in een hotel, heeft een daklozenuitkering. Dit is een hotel waar de Regenboog Groep afspraken mee heeft gemaakt en de kosten hiervoor bedragen 450 euro per maand. Schuld is ontstaan omdat mevrouw een periode op Sint Maarten verbleef en niet wist dat de vaste lasten in Nederland gewoon doorliepen.

Deelnemster komt netjes op afspraken en betaalt de huur van het hotel en haar zorgverzekering op tijd. Werkt mee aan een oplossing door een woning te zoeken in de krimpregio's waar de wachttijd korter is.

Mevrouw houdt zich aan de verplichting voor de eigen bijdrage bij HVO Querido en voldoet ook maandelijks haar andere vaste lasten.

Het rondkomen is wel een uitdaging voor mevrouw. De reiskosten zijn omhooggegaan doordat de scholen van de kinderen verder zijn van de noodopvang. Daarnaast heeft mevrouw ook hogere uitgaven in de boodschappen & wasserette. Ze redt het wel maar het is krap waardoor ze slim zal moeten budgetteren.

Huidige financiële situatie:

Netto maandelijks besteedbaar inkomen: 1665,08

Wat overblijft na de vaste lasten / afbetalingsregelingen: 776,63

(kosten voor eten zijn hier nog niet in berekend)

Totale schuldenlast: 5007,39

Specificatie schulden:

Directpay: 1603 euro

GGN / Zilveren kruis: 3168,44

New West inn: 303,27

Er loopt een betalingsregeling bij het zilveren kruis: 50 euro per maand

Client zit niet in inkomensbeheer of bewindvoering en er is geen sprake van informele schulden

